

УРОК 21-22.

ТЕМА: СКЛАД. ОСНОВНІ ПРАВИЛА ПЕРЕНОСУ
ЧАСТИН СЛОВА.

НАГОЛОС. ГОЛОСНІ НАГОЛОШЕНІ Й
НЕНАГОЛОШЕНІ,
ЇХ ВИМОВА І ПОЗНАЧЕННЯ НА ПИСЬМІ

Наголос – то зовсім не дрібниця.
З наголосом вірно подружи,
і відкриє слово таємницю:
образи, обра́зи, образú.

В.Романовський

Завдання 1. Прочитайте епіграф до уроку. Простежте, як зі зміною наголосу змінюється лексичне значення слова. Розкажіть про роль наголосу в мові.

1) Орфоепія — розділ науки про мову.

Орфоепія (від грец. *правильний; мова, мовлення*) — це розділ мовознавчої науки, що вивчає сукупність правил про літературну вимову. Орфоепія буквально означає «правильна вимова».

2) Вимови голосних звуків і позначення їх на письмі.

Голосні [а], [і], [у] в наголошених і ненаголошених складах вимовляємо чітко.

Голосний [о] в більшості ненаголошених складів звучить виразно й лише перед наголошеним складом з [у] або [і] у вимові наближається до [у].

Голосний [е] в ненаголошеному складі наближається у вимові до [и]. Голосний [и] в ненаголошеному складі наближається у вимові до [е]. Сумнівний голосний у коренях слів можна перевірити наголосом, тобто так змінити слово, щоб [е], [и] звучали чітко (змінити форму слова або дібрати спільнокореневе слово).

3) Словникові слова. Як працювати з орфографічним словником.

Написання слів можна перевірити, якщо звернутись до орфографічного словника.

Словник — це зібрання слів, розміщених в алфавітному порядку, з поясненням, тлумаченням тощо.

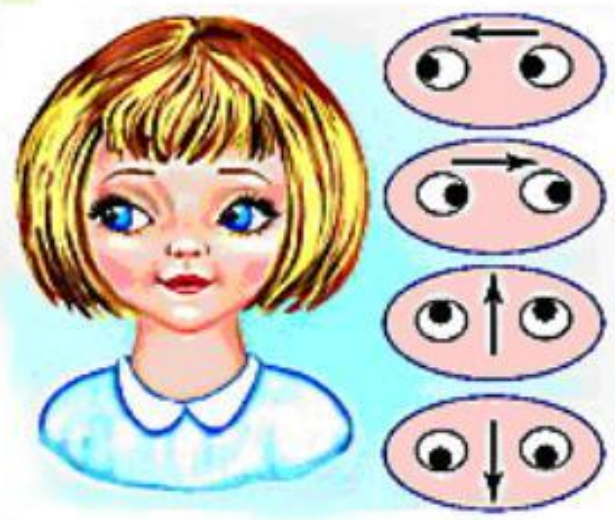
Щоб не припускатися прикрих помилок, треба дотримуватись орфоепічних та орфографічних норм. Існує декілька способів перевірки ненаголошених голосних.

СПОСОБИ ПЕРЕВІРКИ НАПИСАННЯ СЛІВ ІЗ НЕНАГОЛОШЕНИМИ ГОЛОСНИМИ

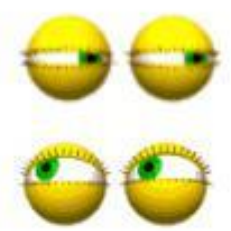
Способи перевірки	Пишеться буква
Наголосом Форми слова: весна — вЄсни. Спільнокореневі: ширОкому — вшир	е У сполученнях -ере-, -еле-: берег, пелена. Якщо ненаголошений звук випадає: учень — учня. При чергуванні з і: летіти — літати
За словником Лиман, гарячий, чемпіон, марев о	и У сполученнях -ри-, -ли-: бриніти, тривога, поливати

Завдання 2. Вимовте кожне слово, змінюючи місце наголосу в ньому. Як змінюється значення слова? Поясніть правопис слів з апострофом. Складіть і запишіть по 2 словосполучення з виділеними словами.

Білки, тріска, сім'я, брати, лапки, помилитися, п'ята, орган, поклади, сорока, плачу.

Зарядка для очей

Оченята роблять вправи:
Вліво, вправо, вліво, вправо.
Потім вгору, потім вниз
Оченятами дивись!

Завдання 3. Перекладіть слова українською мовою, поставте наголоси.

Приятель – _____, спина – _____, верба – _____,
лёгкий – _____, новый – _____, одиннадцать –
_____, дочка – _____, олень – _____, крапива –
_____, обруч – _____.

Завдання 4. Спишіть слова, вставляючи ненаголошені голосні. Поряд напишіть перевірні слова. Позначте наголоси.

ЗРАЗОК. Крило – кр^іла

Ш..лестіти, в..шневий, з..мовий, з..лений, ст..жина, щ..бетати,
ож..вати, оселитися.

Завдання 5. Спишіть слова, поділяючи їх для переносу на склади.

Визначте відкриті й закриті склади. Чи всі слова можна переносити? Чому?

Зробіть фонетичний розбір виділених слів.

*Радіо, мільйон, **сьомий**, віджив, вибрати, зріст, саджанці, ожеледь, весілля, ягода.*

С- [] _____

Ь- _____

О- [] _____

М- [] _____

И- [] _____

Й- [] _____

Букв - , звуків-

Я- [] _____

Г- [] _____

О- [] _____

Д- [] _____

А- [] _____

Букв - , звуків-

Домашнє завдання

Завдання 7. Прочитайте текст. Доберіть заголовок. Спишіть речення, розставляючи пропущені букви та розділові знаки. Поясніть орфограми.

Увеч..рі віт..р затих. Уночі повалив сніг, тоді все навколо пов..селішало. Степ уже не гомонів вітрами. Міста й села л..жали в білому мовчанні. Сніг сліпив очі і людям і птиці. Стр..бали с..нички в чорних фартушках і жовтен..ких светрах. Горобчики м..р..жали хрестиками сніжок. Усе раділо з..мі природа птиця люди. А з..ма бралася давила шал..ніла. Сніг не скр..пів під ногами а вищав.

Орися зуп..нилася біля малесен..кої ополоночки. Чорна жменя показувала на темному дні д..ва голубі тіні риб..ячі очі. До в..ликої ополонки без сумніву набл..жатися було небезпечно.

**Дякую за
увагу!**